

תרגיל ושיעור בסיסי בתולדות רומא (האימפריה הרומית הקדומה)
סמסטר ב' תשע"ז 2016/2017
החוג להיסטוריה כללית
אוניברסיטת תל אביב
המרצה: פרופ' סילבי הוניגמן
honigman@post.tau.ac.il
sylvie.honigman1@gmail.com

ביבליוגרפיה בסיסית:

עמית, מ., תולדות הקיסרות הרומית, ירושלים: מאגנס, האוניברסיטה העברית, 2002.
שצמן, ישראל, צלניק, רחל. רומא: אימפריאליזם ואימפריה. רמת-אביב, תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 2002.

לביור מושגים:

אבי-יונה, מ., שצמן, י., אנציקלופדיה של העולם הקלאסי
Oxford Classical Dictionary (Oxford, 1970; 3rd edn, 1996)
www.livius.org

תרגומים אנגלית למקורות עתיקים (התרגומים מיושנים)
Perseus Project digital library
www.perseus.tufts.edu

חובות הקורס:

- 1) הכנת המקורות, נוכחות בשיעור והשתתפות פעילה בדיונים
- 2) עבודת בית. פרטים יימסרו בהמשך
- 3) מבחן

שבוע ראשון: מבואות

עמית, פרק א

קטעי מקור:

טקיטוס, אודות "היסטוריה" (טקיטוס, דברי השנים, ספר א, פסק א-ב; ספר ד, סק' לב-לג; ספר ג', פסק' סה)

שבוע שני: יצירתה של אימפריה: סמכויותיו של אוגוסטוס על פי ההסדרים של 27 ו-23 לפני הספירה

• סמכויותיו של אוגוסטוס על פי עצמו: "דו"ח מפעלותיו של אוגוסטוס האלוהי"

עמית, פרק ב, עמ' 38-23, ופרק ו, עמ' 162-151

קטע מקור:

"דו"ח מפעלותיו של אוגוסטוס האלוהי"

טקיטוס, דברי השנים, ספר ראשון, פסק' ג-י

פסל "פרומה פורטה"

• ההסדר עם הסנאט

דיו קסיוס, ההסדרים משנות 27 ו-23 לפני הספירה

סואטוניוס, חיי אוגוסטוס, כז-כח

עבדים משוחררים על פי הכתובות – מעמד הפרשים החדש

שבוע שלישי: רומא, עיר עולם

• החידוש האדריכלי בעידנו של אוגוסטוס: הפורום החדש; מזבח השלום; המוזולאיון; הפלאטינוס

• הרפורמות האדמיניסטרטיביות ברומא ובאיטליה

שבוע רביעי: רומא בעידנו של אוגוסטוס: היבטים חברתיים ותרבותיים

• "ההסדר השלישי" של אוגוסטוס: חוקי הדת והמוסר

כתובות

אובידיוס, אמנות האהבה

• העיר ראמא ואוכלוסיית על פי המשוררים הרומאים בני זמנו של אוגוסטוס

שבוע המישי: ההתחדשות הדתית תחת אוגוסטוס

- הגיגות המאה
- לוחות השנה החדשים בערי איטליה

שבוע שישי: השושלת היוליו-קלאודיאנית (68-14 לספירה)

- טיבריוס וסוגיית ירושתו של אוגוסטוס
- טיבריוס ופולחן הקייסר
- כתובת גיתיון (יוון) וכתובת נרבו (גליה)

שבוע שביעי: הקייס הטוב לעומת הקייסר הרע: מעשה ואידיאולוגיה בעידן השושלת הפלאביאנית (96-69) והשושלת**האנטונינית (96-192 לספירה)**

- דומיטיאנוס (96-81 לספירה) – הקייסר הרע
- סואטוניוס, חיי דומיטיאנוס
- נרווה וטראיאנוס (98-117 ו 96-98)
- פליניוס, דברי שבת לטראיאנוס

שבוע שמיני: הפרובינקיות בעת האימפריה הקדומה – מבט על

- התפיסה הגיאוגרפית של האימפריה
- "דו"ח עלילותיו של אוגוסטוס האלהי"
- מפת אגריפא
- הקריירות המנהליות של הסנאטורים והפרשים בניהול האימפריה
- כתובות

שבוע שתיעי: הפרובינקיות – כיבוש ומרידות

- הכיבוש והנסיכים הקליינטים
- המרידות: מרד המלכה בודיקה בבריטניה

שבוע עשירי: הפרובינקיות – הצד המערבי (הלטיני) של האימפריה בעת האימפריה הקדומה

- רומניזציה ועיור בגליה
- פולחן הקייסר במזבח "שלוש גליות" ושילובם של גלים בסנאט הרומי בעידנו של קלאודיוס הקייסר
- הרומניזציה המשפטית של הערים בדרום ספרד

שבוע אחד עשר: הפרובינקיות – החיים באסיה קטנה בעת האימפריה הקדומה

- "הסופיסטיקה השנייה": תגובתן (החזיבית) של העליטות היווניות העירוניות לאימפריה
- נדבנות וחיים עירוניים בעת האימפריה הקדומה

שבוע שנים עשר: הצבא הרומי ככלי של כיבושים וכלי של פיתוח אזורי ושילוב זרים

- הצבא הרומי ככלי של עיור ופיתוח אזורי בפרובינקיות הספר
- הצבא ככלי להפצת אלים חדשים

שבוע שלושה עשר: האלים החדשים והפרקסיס הדתית החדשה

- אסיס, אלת מצרים – יהודים ונוצרים באימפריה
- דברי סיכום

רשימת הקיסרים הרומיים

31 BCE: Battle of Actium, between Augustus and Antonius (& Cleopatra)

THE JULIO-CLAUDIAN DYNASTY (27 BCE-14 CE)

Augustus (27 BCE-14 CE)

IMPERATOR CAESAR DIVI FILIVS AVGVSTVS

Great-nephew and adopted son of Julius Caesar; became *de facto* emperor as a result of the 'first settlement' between himself and the Roman Senate in 27 BCE.

Tiberius (14-37 CE)

TIBERIVS CAESAR DIVI AVGVSTI FILIVS AVGVSTVS

Natural son of Livia Drusilla, Augustus' third wife, by a previous marriage; stepbrother and third husband of Julia the Elder, daughter of Augustus; adopted by Augustus as his son and heir.

Caligula (37-41)

GAIVS IVLIVS CAESAR AVGVSTVS GERMANICVS

Great-nephew and adoptive grandson of Tiberius; natural son of Germanicus; great-grandson of Augustus. Assassinated in a conspiracy involving senators and Praetorian Guards.

Claudius (41-54)

TIBERIVS CLAVDIVS CAESAR AVGVSTVS GERMANICVS

Uncle of Caligula; brother of Germanicus; nephew of Tiberius; great-nephew and step-grandson of Augustus; proclaimed emperor by the Praetorian Guard

Probably poisoned by his wife Agrippina the Younger, in favour of her son Nero, possibly natural causes.

Nero (54-68)

NERO CLAVDIVS CAESAR AVGVSTVS GERMANICVS

Great-nephew, stepson, son-in-law and adopted son of Claudius; nephew of Caligula; great-great-nephew of Tiberius; grandson of Germanicus; great-great-grandson of Augustus.

Committed suicide after being declared a public enemy by the Senate.

YEAR OF THE FOUR EMPERORS (68/69 CE)

Galba (8 June 68-15 January 69)

SERVIVS SVLPICIVS GALBA CAESAR AVGVSTVS

Seized power after Nero's suicide, with support of the Spanish legions

Died January 15, 69 CE. Murdered by Praetorian Guard in coup led by Otho.

Otho (January 15, 69 CE – April 16, 69 CE)

MARCVS SALVIVS OTHO CAESAR AVGVSTVS

Appointed by Praetorian Guard. Committed suicide after losing Battle of Bedriacum to Vitellius

Vitellius (April 17, 69 CE – December 20, 69 CE)

AVLVVS VITELLIVS GERMANICVS AVGVSTVS

Seized power with support of German Legions (in opposition to Galba/Otho).

Murdered by Vespasian's troops.

FLAVIAN DYNASTY (69–96 CE)**Vespasian** (December 21, 69 AD –79 CE)TITVS FLAVIVS CAESAR **VESPASIANVS** AVGVSTVSSeized power with the support of the eastern Legions (in opposition to Vitellius)**Died of natural death.****Titus** (79–81 CE)

TITVS FLAVIVS CAESAR VESPASIANVS AVGVSTVS

Son of Vespasian

Domitian (81–96 CE)TITVS FLAVIVS CAESAR **DOMITIANVS** AVGVSTVS

Son of Vespasian

Assassinated by court day officials

NERVA–ANTONINE DYNASTY (96–192 CE)**Nerva** (96–98 CE)MARCVS COCCEIVS **NERVA** CAESAR AVGVSTVS

Appointed by the Senate. Died of natural death.

Trajan (98–117 CE)CAESAR MARCVS VLPIVS NERVA **TRAIANVS** AVGVSTVSAdopted son and heir of Nerva. Died of natural death.**Hadrian** (117–138 CE)CAESAR PVBLIVS AELIVS TRAIANVS **HADRIANVS** AVGVSTVSAdopted son and heir of Trajan. Died of natural death.**Antoninus Pius** (138–161 CE)CAESAR TITVS AELIVS HADRIANVS **ANTONINVS** AVGVSTVS **PIVS**Adopted son and heir of Hadrian. Died of natural death.**Marcus Aurelius** (161–180 CE)CAESAR **MARCVS AVRELIVS** ANTONINVS AVGVSTVSAdopted son, son-in-law and heir of Antoninus Pius; Co-emperor with Lucius Verus until 169.**Lucius Verus** (161–169 CE)CAESAR **LVCIVS AVRELIVS VERVS** AVGVSTVSAdopted son and heir of Antoninus Pius and son-in-law of Marcus Aurelius;Co-emperor with Marcus Aurelius until his death.

Died of natural death.

Commodus (177–192 CE)CAESAR MARCVS AVRELIVS **COMMODOVS** ANTONINVS AVGVSTVSNatural son of Marcus Aurelius; joint emperor from 177.

Assassinated in palace.